

Česká školní inspekce
Královéhradecký inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005

Adresa: Bartoňova 1005, 547 01 Náchod

Identifikátor školy: 600 093 930

Termín konání inspekce: 17. až 23. březen 2005

Čj.:	i3-1010/05-5073
Signatura:	oi3cy107

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní školu T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 zřizuje město Náchod se sídlem na adrese Masarykovo náměstí 40, 547 01 Náchod jako organizaci s příspěvkovou formou hospodaření. Je to plně organizovaná základní škola, která sdružuje základní školu, školní družinu, školní klub a školní jídelnu. V době inspekční činnosti se v 29 třídách učilo 637 žáků podle vzdělávacího programu Základní škola, čj. 16 847/96-2. Ve třídách III.A, V.A, VI.A a VII.A mají žáci rozšířené vyučování jazyků podle modelového učebního plánu čj. 16 333/96-22-21. Ve druhém až čtvrtém ročníku je vždy jedna třída specializovaná a jsou v ní soustředěni žáci, u nichž byly diagnostikovány vývojové poruchy učení.

PŘEDMĚT INSPEKCE

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

1. Personálních podmínek vzdělávání a výchovy v základní škole, školní družině a školním klubu vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2004/2005 k termínu inspekce.
2. Materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy vztahujících se k výuce matematiky, českého jazyka, prvouky, vlastivědy a přírodovědy na prvním stupni základní školy, k výuce českého jazyka, matematiky, chemie, přírodopisu, dějepisu, zeměpisu, občanské výchovy a výtvarné výchovy na druhém stupni základní školy vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2004/2005 k termínu inspekce.
3. Průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy ve výše uvedených předmětech ve školním roce 2004/2005 v době inspekční činnosti.
4. Dodržování učebních plánů ve školních letech 2000/2001 až 2004/2005, plnění učebních osnov sledovaných předmětů v uzavřeném pětiletém, či kratším cyklu daném učebním plánem ve školních letech 1999/2000 až 2003/2004.
5. V rámci inspekční činnosti byly realizovány tematicky zaměřené inspekce „Vzdělávání žáků s vývojovými poruchami učení“ a „Sledování a hodnocení účinnosti prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních“.

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Ve škole pracuje celkem čtyřiačtyřicet učitelů, včetně vedení školy a tří vychovatelek školní družiny, které kromě výchovné práce ve školní družině vyučují pouze několik hodin. Z celkového počtu učitelů osmatřicet zcela splňuje podmínky odborné kvalifikace. Ze zbývajících vyučujících nesplňuje podmínky odborné kvalifikace šest (jeden učitel má pouze úplné střední odborné vzdělání a jedna učitelka má vysokoškolské pedagogické vzdělání pro druhý stupeň základní školy, ale učí na prvním stupni, pro který odbornou kvalifikaci nemá, čtyři z nich však mají minimální vyučovací úvazek). Přes celkově příznivou situaci v personálním zabezpečení školy přetrvávají problémy s aprobovaným zajištěním výuky některých předmětů.

Vypracované organizační schéma přehledně popisuje strukturu řízení školy. Delegování pravomocí v rámci vedení školy a rozdělení úkolů vyhovuje potřebám školy a je zřejmé z vypracovaných pracovních náplní i příloh organizačního řádu.

Vnitřní informační systém a plánování práce školy je funkční. Ředitel zpracoval koncepci i roční plán školy. Akce školy a termíny jsou zahrnuty v měsíčních plánech práce. Veškeré důležité písemné materiály jsou učitelům předávány, případně vyvěšeny na nástěnkách. Kromě pravidelných schůzí pedagogické rady, schůzek vedení školy a širšího vedení školy jsou organizovány podle potřeby i další nepravidelné operativní schůzky.

Ve školním roce 2004/2005 ve škole pracuje dvanáct předmětových komisí a čtyři metodická sdružení. Jejich činnost je na různé úrovni, většinou však nesystematická, operativní a neplánovaná. Zápisy ze schůzí metodických orgánů jsou pořizovány sporadicky. Při škole dobře pracuje výbor Sdružení rodičů a přátel školy.

Ve škole je zaveden funkční systém uvádění začínajících či nově příchozích učitelů, založený na spolupráci zkušených a uvádějících učitelů a provádění vzájemných hospitací. Vedení školy věnuje práci začínajících učitelů zvýšenou pozornost.

Kontrolní systém vzdělávacího procesu spočívá nejen v hospitační činnosti, ale především také v dobře naplánované realizaci uceleného systému kontrol, který zahrnuje komplexně celou problematiku práce školy. Zpracované zásady vnitřního kontrolního systému jsou součástí organizačního řádu školy, hlavní úkoly kontrolní činnosti jsou rovněž zahrnuty do ročního plánu, plánu autoevaluace školy a osobního plánu ředitele. Z hospitací jsou vyhotoveny písemné záznamy projednávané s učiteli. Ředitel školy vykonal v tomto školním roce k datu inspekce 16 hospitací, zástupkyně pro první stupeň 8 hospitací a zástupkyně pro druhý stupeň 14 hospitací.

Vedení školy má přehled o současných i budoucích potřebách školy v personální oblasti a své představy se snaží naplňovat. Některá personální opatření provedl ředitel ihned v průběhu prvního roku svého působení ve funkci. Spolupráce s ostatními školami ve městě je na velmi dobré úrovni.

Vedení školy dává pracovníkům dostatečný prostor pro další vzdělávání a stanovilo pro něj jasná pravidla. Doposud byly využívány nejen nabídky Centra vzdělávání Náchod, ale i akce vzdělávacích středisek v Hradci Králové, Praze a Horním Maršově. O další vzdělávání má zájem většina pedagogických pracovníků.

Na hodnocení pracovníků se podílí celé vedení školy. Ve škole jsou zpracována pomocná kritéria pro hodnocení práce, pedagogičtí pracovníci jsou s nimi nejen seznámeni (jsou součástí kolektivní smlouvy), ale na jejich stanovení se rovněž podíleli.

Personální podmínky vzdělávání jsou hodnoceny jako velmi dobré.

MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Sledovaná výuka probíhala ve devětadvaceti kmenových učebnách a deseti učebnách odborných. Účelně vybavené kmenové učebny, ze dvou třetin již novým žákovským nábytkem, nejsou na druhém stupni ve vztahu k výuce většinou podnětně vyzdobeny a z estetického hlediska působí průměrným dojmem, stejně jako společné prostory školy. Učebny prvního stupně jsou podnětné a působí esteticky, s výjimkou jedné prostorově malé učebny a jedné učebny s žákovským nábytkem nevhodné velikosti. Pobyt žákům na prvním

stupni zpříjemňují relaxační plochy s koberci, sluneční clonu zajišťují závěsy. Ve všech třídách slouží žákům koutky pro základní hygienu.

Odborné učebny pro přírodopis a chemii jsou prostorné, podnětné, vybavené televizory a videem, snímací kamerou. Odborná učebna výtvarné výchovy je vybavena vhodně, k dispozici je i tiskařský lis. Nedostačují pouze odkládací plochy a počet umyvadel. K dalšímu technickému zázemí školy patří dostatečné množství přenosných audiopřehrávačů a zpětných projektorů. Všechny odborné učebny jsou vybaveny soupravou televizoru a videa, ostatním předmětům slouží vždy jedna takto vybavená kmenová učebna na každém patře. V ostatních třídách je zřízen televizní okruh. Vyučující mají k počítačům a internetu velmi omezený přístup, školní síť je dle ITC projektu ve výstavbě, počítačů pro vyučující je málo. Svou kapacitou nepostačují pro výuku ani dvě učebny výpočetní techniky, z nichž je k internetu připojena pouze jedna. Výukového softwaru je dostatek, včetně programů pro žáky s vývojovými poruchami učení.

Pro všechny sledované předměty zajišťuje škola odpovídající učebnice. Vyučující disponují pomůckami v dostatečné kvantitě (odborná literatura, alternativní učební texty a učebnice, slovníky a jazykové příručky, názorné pomůcky, nástěnné názorné pomůcky, videokazety, audiokazety, výukový software), méně je poslechového audioukázek a videomateriálu pro český jazyk, chybí některé novější mapy pro dějepis a atlasy pro devátý ročník.

Využívání materiálně-technického zázemí školy je součástí běžných kontrol a hospitací prováděných vedením, účelnost a efektivnost využívání je provázána s požadavky pro přidělování odměn a osobních příplatků, avšak nekonkrétně. Prostory školy jsou využívány také veřejností, zejména pro školení pořádaná jinými institucemi.

Materiálně-technické podmínky vzdělávání jsou velmi dobré.

PRŮBĚH A VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací programy

Výuka žáků ve školním roce 2004/2005 probíhá podle platných učebních dokumentů. Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami jsou vypracovány individuální vzdělávací plány.

Učební plány školy pro školní roky 2000/2001 až 2004/2005 jsou v souladu s učebním plánem vzdělávacího programu Základní škola, podle kterého škola žáky vzdělává. Rozvrh hodin a reálná výuka odpovídaly v době konání inspekční činnosti učebnímu plánu pro školní rok 2004/2005, učební osnovy téměř všech sledovaných předmětů byly k termínu inspekce i v celém uzavřeném cyklu plněny. Výjimkou jsou předměty matematika a dějepis. Ve třídách IX.A, IX.B, IX.C a IX.D, v nichž žáci ukončili školní docházku ve školním roce 2003/2004, nebyly dodrženy učební osnovy matematiky, neboť v průběhu školních let 2000/2001 až 2003/2004 nebyl probrán tematický celek *Základy statistiky*. Ve třídě IX.D, v níž žáci ukončili školní docházku ve školním roce 2003/2004, nebyly v předmětu dějepis dodrženy učební osnovy, neboť v uzavřeném období školních let 2000/2001 až 2003/2004 nebyl probrán tematický celek Československo a svět ve 2. polovině 20. století.

Povinná dokumentace je vedena na předepsaných tiskopisech a průkazně zachycuje průběh a výsledky vzdělávání. Při vyplňování třídních výkazů a katalogových listů se třídní učitelé dopouštějí drobných formálních chyb.

Kontrolu naplňování učebních osnov ředitel školy a jeho zástupci provádí několika formami. Metodické orgány mají za úkol sestavit podle učebních osnov tematické plány pro jednotlivé předměty. Jejich časové a obsahové plnění pak sledují při své hospitační činnosti a pravidelných kontrolách třídních knih.

Rozvrh hodin na prvním i druhém stupni školy respektuje plně psychohygienické podmínky výuky a je v souladu s příslušnou vyhláškou.

Organizaci výchovně-vzdělávacího procesu zajišťují základní interní dokumenty, kterými jsou „Školní řád Základní školy T. G. Masaryka“ a „Vnitřní režim pro žáky Základní školy T. G. Masaryka v Náchodě“, provozní řády učeben a rozvrhy hodin platné ve školním roce 2004/2005. Ředitel školy má vypracovaný zcela nový školní řád, který začne platit od 1. 9. 2005 na základě požadavků nového školského zákona. Současně užívaný školní řád obsahuje práva i povinnosti žáků, vnitřní režim upravuje denní chod školy, docházku žáků a možnost kontaktu rodičů s učiteli.

Třídní učitelé se pravidelně jedenkrát měsíčně setkávají se žáky v rámci tzv. třídnických hodin a předávají jim všechny důležité informace a pokyny. Na chodbách školy jsou umístěny informační nástěnky, na každém patře pak schránka důvěry. Funkční je školní rozhlas. Rodičovská i širší veřejnost má možnost získávat další informace na webových stránkách školy, při každoročně pořádaném Dni otevřených dveří, vyučující i žáci zveřejňují své příspěvky ve školním časopisu „Čtení pod lavicí“. Třídní schůzky se konají čtyřikrát do roka, osobní kontakt učitelů s rodiči je v případě potřeby častější, korespondence se zákonnými zástupci žáků se archivuje. Přenos informací mezi pedagogy a žáky je účinný.

Problematika péče o žáky s vývojovými poruchami učení a problematika prevence sociálně-patologických jevů jsou podrobněji popsány v části Další zjištění.

Průběh a výsledky vzdělávání v 1. a 2. ročníku

Hodnocení úrovně vzdělávání vychází z hospitací, které se uskutečnily ve všech třídách u třídních učitelek. Sledována byla kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v předmětech český jazyk, matematika a prvouka. Všechny vyučující jsou odborně kvalifikované a tato skutečnost se kladně odráží v jejich celkovém pedagogickém působení.

Učitelky pracují podle tematických plánů, na výuku se bezprostředně připravovaly, sestavily pro žáky úkoly na pracovních listech, zapsaly přehledy učiva na tabule. Promyslely si strukturu výuky. V úvodní části hodin žáky motivovaly, cíl často vyplynul v průběhu hodiny. Vyučování odpovídalo aktuálnímu složení třídy, učitelky znají individuální potřeby žáků, výuku kreativně přizpůsobovaly aktuálním potřebám jednotlivců.

Vyučovací čas učitelky využívaly efektivně. Po úvodním opakování učivo následně procvičovaly a pak s žáky nenásilnou formou, často hrou, vyvodily učivo nové. Učitelky často využívaly k relaxaci žáků odpočinkový prostor učeben nebo učebnu pohybové výchovy.

Žáci mohli často s drobnými předměty manipulovat, učitelky respektovaly různé učební styly žáků. Poskytovaly jim zrakovou i sluchovou oporu, možnost pohybu a spojovaly výuky s rytmičností či fabulací. Žáci zapojovali při výuce všechny své smysly, pracovali na magnetických tabulích či přehledech. Náznornost ve sledovaných předmětech zajišťovaly především pomůckami, které z velké části zhotovily učitelky podle aktuálních potřeb výuky.

Žáci pracovali s moderními učebnicemi a pracovními sešity. Přestože ve většině hodin převažoval individuální a frontální způsob výuky, učitelky vhodně zařazovaly také skupinové metody a formy práce. Zapojovaly žáky do řízeného rozhovoru, vyvozování učiva na základě

problémových úloh, vedly je k třídění, řazení a systematizaci pojmů. Žáci objevovali a zjišťovali nové informace většinou ochotně, měli pro vyjádření vlastních zkušeností či názorů dostatečný prostor. Při samostatné práci měli žáci možnost pracovat svým vlastním tempem, učitelky pro rychlejší žáky připravovaly doplňkovou práci.

Výuka čtení probíhala slabičnou metodou, žáci se učili pracovat s textem, učitelky kladly důraz na nácvik čtení s porozuměním. Hodně času ve všech sledovaných předmětech věnovaly opakování a procvičování učiva, méně již jeho shrnutí na závěr hodiny. Výuka byla vedena odborně správně, některé učitelky se však nevyhnuly nespisovným výrazům. Psychohygienické zásady vyučující respektovaly, žáci si měli možnost odpočinout při práci mimo lavice, při říkankách a písničkách spojených s pohybem, nebo při soutěžích.

Učitelky žáky průběžně motivovaly a vzbuzovaly jejich zájem o práci. Žáci byli většinou aktivní, v třídních kolektivech panovala klidná a přátelská pracovní atmosféra. Pracovní návyky žáků vyučující systematicky budují, jsou většinou důsledné i při jejich kontrole. Od prvního ročníku vedou žáky ke kultivovanému slovnímu i písemnému projevu.

Ve všech navštívených hodinách vyučující žáky průběžně povzbuzovaly, slovně hodnotily, vědomě posilovaly jejich sebevědomí, za úspěšnou práci je často odměňovaly obrázkovými razítky. Učitelky pravidelně kontrolují sešity, dbají na kvalitu písemného projevu žáků, včetně úpravy a čistoty. Třídní učitelky vyhodnocují práci žáků, posílají rodičům pravidelně školní sešity domů ke kontrole.

Průběh a výsledky vzdělávání ve skupině předmětů v 1. a 2. ročníku jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání ve 3. – 5. ročníku

Hospitační činnost byla uskutečněna v hodinách českého jazyka, matematiky, prvouky a přírodovědy. Každá vyučovací jednotka byla řádně připravená a obsahovala vhodné a přiměřené cíle vzhledem k aktuálnímu stavu tříd. Počáteční seznámení žáků s náplní a obsahem výuky proběhlo téměř ve všech hospitovaných hodinách. Probírané učivo ve sledovaných předmětech vždy logicky navazovalo na předcházející látku, vhodně ji upevňovalo, prohlubovalo a rozšiřovalo, a to s dostatečným respektováním individuálních vzdělávacích potřeb každého žáka.

Vhodně a podnětně vybavené třídy napomáhaly realizaci jednotlivých činností. Žáci pracovali především s učebnicemi, někdy s foliemi nebo nakopírovaným materiálem. Někteří vyučující velmi účelně využívali různé názorné pomůcky, vlastnoručně zhotovené karty, encyklopedie, či tabelární přehledy učiva. Didaktická technika ve výuce použita nebyla.

Sledovaná výuka byla ve všech případech řízena účelně, včetně plného využití vyučovacího času. Frontální forma výuky se střídala se samostatnou prací žáků, polovinu hodin vhodně doplňovala skupinová práce, někdy i párová, což vedlo k vysoké efektivnosti práce a kooperaci žáků. V hospitovaných hodinách celkově převažovaly metody procvičovací a upevňovací, ojediněle také výkladové či klasifikační. Vyučující volili vhodné tempo výuky jak pro žáky pomalejší a slabší, tak i nadanější, kterým však činnost navíc nebyla vždy nabídnuta. Učitelé nezapomínali také na potřebné objasňování neznámých výrazů či složitějších slovních obrátů. Ve věcné a odborné správnosti výuky hospitovaných hodin nebyly shledány žádné negativní jevy. Ve většině navštívených hodin vyučující zařazovali vhodné relaxační chvílky ve formě častých změn pracovního místa nebo cíleného procvičení a protažení, které pomáhaly žáky udržet v dobré pracovní pozornosti. V několika hodinách

nebyla relaxaci věnována dostatečná pozornost, nebo bylo částečně nahrazena chozením žáků k tabuli.

Zajímavá motivace uvozovala polovinu zhlédnutých hodin. Průběžná motivace prolínala výukou častěji, většinou zajímavými dlouhodobými soutěžemi a hrami, vkládáním problémových otázek a úkolů. Někteří učitelé obohacovali vyučování zařazováním zajímavostí, mezipředmětových vztahů a regionálních prvků, a tak vedli žáky k samostatnému vyvozování souvislostí a závěrů mezi zažitými a nově získanými poznatky. Vliv hodnocení se na motivaci žáků nikde negativně neprojevoval.

Ve všech sledovaných třídách panovala klidná pracovní, přátelská atmosféra, podtržená možností žáků vyjadřovat své vlastní postoje a názory, což se zpětně projevovalo v jejich ochotě spolupracovat. Vzájemný respekt a tolerance žáků a vyučujících byly sledovány i mimo vyučování. Stanovená pravidla komunikace mezi učiteli a žáky byla všude plně akceptována a na vysoké úrovni, často usměrňována a ošetřována. Hospitované hodiny vykazovaly cílené rozvíjení komunikativních dovedností žáků, korekci hlasitosti, psaní a sezení.

Nejčastějším hodnotícím prvkem byly jednoslovné pochvaly a pozitivní ocenění pokroku směřované jak k jednotlivcům, tak skupinám žáků nebo celé třídě. Vyučující využívali vhodně i klasifikaci. Žáci dostali také možnost ve dvou hodinách se vzájemně hodnotit a kontrolovat. Náhodně vybrané žákovské knížky a opravované sešity vykazovaly dostatečné množství známek. Závěrečným shrnutím a zhodnocením celého průběhu vyučování byly zakončeny téměř všechny sledované hodiny, někdy však již po zvonění.

Průběh a výsledky vzdělávání ve skupině vybraných předmětů ve 3. – 5. ročníku jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu český jazyk

V učebním plánu školy pro letošní školní rok je týdenní dotace českého jazyka pro šestý až devátý ročník na základní výši čtyř hodin v každém ročníku. Žáci sedmého až devátého ročníku mají možnost navštěvovat volitelný předmět *Cvičení z českého jazyka*. Žáci se specifickými poruchami učení jsou evidováni, zohledňování této skutečnosti se odráželo i ve vhodném dělení tříd na pracovní skupiny.

Všech šest vyučujících, kteří předmět vyučují, splňuje stanovené předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků. To se příznivě projevilo v odborné a věcně správné prezentaci učiva, přiměřených výukových cílech a vhodném rozpracování tematických plánů.

Výuka probíhala v esteticky průměrných kmenových učebnách, s nižší podnětností výzdoby ve vztahu k vyučovanému předmětu.

Žáci pracovali s učebnicemi a namnoženými doplňkovými materiály. Další alternativní zdroje informací, stejně jako slovníky, encyklopedie, jazykové příručky či nástěnné mluvnické mapy nebyly použity. Obrazový materiál a beletrie zřídka. Didaktická technika pouze jedenkrát, využitím zpětného projektoru. Materiální podpora výuky vykazovala celkově nízký stupeň názornosti.

Úvodní motivace s prvky zábavnosti byla zařazena pouze dvakrát, ve všech hodinách však byli žáci seznámeni s cílem a připraveným obsahem hodin. S vyšší frekvencí byla zařazována průběžná motivace, která zvyšovala pozornost žáků a jejich aktivitu.

Pestré a vhodně střídané činnostní metody, prvky soutěživosti a kvalitní nápadité práce s chybou prolínaly pěti jednotkami, v dalších sedmi zhlédnutých hodinách převažovala

frontální práce v kombinaci s prací samostatnou a diktátem. Nižší pestrost a monotónnost práce tak často snižovaly výslednou efektivitu. Odpovídající tempo výuky nedoplňovala cílená relaxace, formy práce spojené s pohybem po třídě nebyly příliš časté. Dostatek prostoru věnovaný opakování dříve probraného učiva v průběhu hodin doplňovalo časově adekvátní závěrečné opakování nového učiva pouze ojediněle, stejně jako adresné, jmenovité hodnocení práce žáků. Mluvní cvičení byla velmi vhodně použita pouze do pěti hodin, vytvořený prostor pro prezentaci vlastních zkušeností a nápadů žáků dobře rozvíjel jejich komunikativní dovednosti. V ostatních hospitovaných hodinách chyběl důraz na větné odpovědi, korekce nespisovnosti žakovských mluvních projevů však prováděna většinou byla. V polovině hodin zařazené klasifikování dílčích výkonů žáků doplňovalo zjišťování znalostí písemnou formou. Možnost sebehodnocení žákům dána nebyla, ostatní žáci hodnotili výkony svých spolužáků pouze ojediněle.

Žáci se mohou zúčastnit každoročně olympiády z českého jazyka.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu český jazyk jsou hodnoceny jako dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu dějepis

Vedení školy navýšilo v učebním plánu minimální časovou dotaci dějepisu o dvě hodiny, takže činí ve většině tříd dvě hodiny týdně. Výjimkou je třída VII.A, v níž mají žáci jednu hodinu týdně. Učitelky zpracovaly osobní tematické plány zpravidla podle používaných učebnic, pro šestý až osmý ročník byly tematické plány v souladu s učebními osnovami, v devátém ročníku nebyl vůbec zařazen tematický celek Československo a svět ve 2. polovině 20. století. Výuka korespondovala s těmito plány, nebo došlo k mírným odchylkám, ale v deváté třídě oproti jiným školám, kde mají učivo tohoto ročníku správně rozplánováno, bylo opožděné o dva až tři měsíce. Cíle zhlédnutých hodin učitelky stanovily pouze někdy přiměřeně k aktuálnímu stavu tříd, tudíž ne vždy byly splněny. V některých sledovaných hodinách vyučující zohlednily individuální vzdělávací potřeby žáků, někdy k nim nepřihlížely. Probírané učivo navazovalo na předcházející témata.

Výuku předmětu zajišťují čtyři odborně kvalifikované učitelky, všechny vystudovaly dějepis, tři mají dlouholetou praxi. Čtvrtá učitelka nepřilíš velké zkušenosti a některé nedostatky, typické pro začínající, eliminovala svou kreativitou, velmi hezkým vztahem k žákům a pochopením jejich potřeb.

Vyučovací jednotky dějepisu probíhaly v kmenových učebnách. Jejich pedagogická podnětnost mnohdy souvisí s aprobační třídniho učitele, a tak z tohoto hlediska byly některé učebny podnětnější, jiné jen velmi málo. Materiálně-technické podmínky pro výuku dějepisu jsou ve škole celkem dobré a zpravidla byly využity, jen ojediněle v některých hodinách chyběla mapa či jiná názorná pomůcka. V jedné hodině učitelka se žáky opakovala učivo podle videonahrávky. V letošním školním roce jsou při výuce dějepisu využívány dvě řady učebnic, nová, modernější v šestých až osmých třídách.

Všechny učitelky v úvodu vyučovací hodiny seznámily žáky s cílem, v jedné hodině ho žáci odhalili z motivační křížovky. Další organizace zhlédnutých hodin byla různorodá a souvisela s pojetím výuky předmětu jednotlivými pedagogy. Sledované hodiny se lišily rolí vyučující a tím i mírou zapojení žáků do výuky. V některých dominovaly činnosti žáků a učitelka je organizovala, v jiných po úvodním zopakování učiva, v němž poměrně často žáci pracovali ve skupinách a bylo zorganizované dobře, následoval výklad zpočátku za aktivní součinnosti žáků a postupně přešel do monologu učitelky za minimální spolupráce (někdy i zájmu) žáků. Nejpestřejší z hlediska použitých metod a forem činnosti a pro žáky nejzajímavější byly

hodiny vedené začínající učitelkou. Na obsahu zápisu nového učiva se žáci někdy podíleli, jindy jen sporadicky. Zápis měl vždy logickou strukturu, délku až na jednu výjimku přiměřenou věku žáků, zpravidla jej vyučující psaly souběžně s výkladem, jednou byl využit zpětný projektor. V závěru některých hodin učitelky věnovaly pozornost shrnutí poznatků, několikrát žáci psali zápis až do zvonění na přestávku. Pokud došlo ke zhodnocení práce, proběhlo až o přestávce. Výuka byla vedena po odborné stránce správně. Hodiny dějepisu jsou v rozvrhu hodin zařazeny spíše jako pozdější, a tudíž žáci jsou lehce unavitelní a potřebují relaxaci. Z tohoto hlediska se hodiny ne vždy odvíjely pro žáky příznivě a souviselo to s jejich organizací. Tam, kde vyučující organizovala činnosti žáků, ti zpravidla pracovali v různě utvářených skupinách, měli možnost měnit pracovní místo a také si odpočinout. Takových byla přibližně polovina ze zhlédnutých hodin. Učitelky dbaly na větrání učeben, někdy na správné sezení žáků.

Také z hlediska účinnosti motivace žáků se jednotlivé hodiny lišily. Byly sledovány hodiny, v nichž motivační prvky vyučující zařazovaly poměrně často, v jiných méně, vícekrát upozornily žáky na mezipředmětové vztahy. V hodinách motivačně bohatších řešili žáci křížovku, hráli hru, sledovali videonahrávku, dozvídali se různé zajímavosti od vyučujících či z referátů svých spolužáků, seznamovali se s různými dokumenty. Jedna učitelka využívala systém motivačních známek. Od motivace a organizace výuky se odvíjela i aktivita žáků, někdy vysoká, jindy byli žáci sice zpravidla hodní, ale pasivní.

Atmosféra ve třídách a úroveň interakce mezi pedagogy a žáky byly v některých třídách velice dobré, jinde spíše průměrné, či podprůměrné. Prostor pro komunikaci žáků vytvářely jen některé učitelky v souvislosti s organizací hodiny. Celkově spíše okrajově se věnovaly rozvíjení komunikativních dovedností žáků, jejich otázky mnohdy nevyžadovaly delší než jednoslovnou odpověď.

Pokud byla do hodin zařazena samostatná činnost žáků, učitelky s nimi provedly zpětnovazební kontrolu. Při individuálním zkoušení žáků zhodnotily jejich výkon (v jednom případě dosti neobjektivně v porovnání s výkonem následujícím), vzájemné hodnocení žáků a jejich sebehodnocení bylo ojediněle také zařazeno. Prohlídkou vzorku žakovských knížek byla zjištěna dostatečná četnost známek z tohoto předmětu.

Průběh a výsledky vzdělávání v dějepisu jsou hodnoceny jako dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu matematika

V učebním plánu pro letošní školní rok je týdenní hodinová dotace v šestém až osmém ročníku na základní výši čtyř hodin, v devátém ročníku pět hodin. Ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků jsou čtyři hodiny týdně ve všech ročnících druhého stupně. V rámci volitelných předmětů je pro žáky sedmého až devátého ročníku zaveden v jednodinové týdenní dotaci předmět cvičení z matematiky.

Učivo matematiky vyučující rozpracovali do tematických plánů. Plánování je v souladu s obecnými cíli a zásadami vzdělávání, duplicita učiva zjištěna nebyla. V době inspekce byly učební osnovy plněny, bezprostřední příprava vyučujících na jednotlivé hodiny byla kvalitní, zvolené cíle byly konkrétní a navazovaly na předchozí výuku.

Všichni vyučující jsou odborně kvalifikovaní a předmět mají ve své aprobaci.

Výuka matematiky probíhala v kmenových třídách, které nebyly vybaveny názornými pomůckami na matematiku. Většinu z navštívených hodin vyučující dostatečně nepodpořili názornými pomůckami, didaktickou techniku nepoužili ani v jednom případě. Žáci pracovali

s učebnicemi, pracovními sešity, tabulkami, kalkulátory, sbírkami úloh a dalším příkladovým materiálem.

Ve sledovaných hodinách převažovala frontální výuka, kterou střídala samostatná práce žáků. Vyučující se při ní věnovali žákům vyžadujícím individuální přístup. Výjimečně byla využita práce ve dvojicích, problémová úloha a činnostní výuka při procvičování. V těchto momentech měli žáci možnost pohybu po třídě. Výuka byla vedena s odbornou správností, téměř ve všech zhlédnutých hodinách bylo tempo přiměřené schopnostem žáků.

Všichni vyučující využívali k aktivizaci žáků průběžnou motivaci a pozitivní hodnocení. V některých hodinách tato snaha nebyla dostatečně účinná a žáci se do práce příliš nezapojovali. V úvodu hodin věnovali učitelé motivaci malou pozornost, nahrazovali ji jen stručným seznámením s průběhem hodin a oznámením cíle.

Interakce a komunikace byla téměř ve všech hodinách na velmi dobré úrovni, někdy převažoval slovní projev vyučujícího a žákům nebyl poskytnut prostor pro vyjádření vlastních názorů či diskusi. Učitelé byli vstřícní, většina z nich se snažila rozvíjet slovní projev žáků.

Ústní zkoušení bylo zařazeno pouze v několika sledovaných hodinách, hodnocení výkonu žáků bylo objektivní a zdůvodněné.

Závěrečnému shrnutí učiva a hodnocení výkonů žáků většina učitelů věnovala velmi malou pozornost.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu matematika jsou hodnoceny jako dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání v přírodovědných předmětech chemie a přírodopis

Časová dotace přírodopisu i chemie v klasických třídách představuje dvě hodiny týdně ve všech ročnících, kde jsou předměty vyučovány. Ve třídách s rozšířenou výukou jazyků je hodinová dotace obdobná, pouze v 6. ročníku v případě přírodopisu krácená o jednu hodinu týdně. Stanovená časová dotace odpovídá učebnímu plánu zvoleného vzdělávacího programu. Své znalosti a dovednosti si mohou žáci doplňovat v přírodovědném kroužku, který vede jedna z učitelek přírodopisu.

Hospitace byly provedeny u všech sedmi učitelů, zajišťujících ve škole výuku chemie a přírodopisu v době inspekce. Všichni vyučující mají odbornou kvalifikaci a jsou pro výuku sledovaných předmětů aprobováni. Tato skutečnost se příznivě projevovala především v metodicky správné interpretaci učiva. Probírané učivo bylo v souladu s cíli vzdělávání a osnovami obou předmětů, učitelé ho rozpracovali do stručných tematických plánů. Ve sledovaných hodinách vyučující důsledně propojovali nové učivo se zvládnutou učební látkou a vycházeli z aktuální situace ve třídách.

Výuka probíhala v prostorných a podnětně vyzdobených odborných učebnách. Učitelé ve většině hodin zajistili názornost výuky demonstrací pomůcek, přírodnin a obrazů, prací s namnoženými pracovními materiály a učebnicemi, často využívali zpětný projektor. V některých hodinách chemie prováděli zdařilé demonstrační pokusy. V části hodin byla výuka vedena příliš teoreticky, bez pomůcek, které jsou ve škole k dispozici.

Sledované hodiny byly většinou dobře promyšlené a jejich vnitřní členění bylo účelné. Všichni učitelé velmi efektivně využívali vyučovací čas, v některých hodinách (zejména chemie) však na úkor zařazení jakýchkoli relaxačních momentů.

V části hodin byla role učitelů příliš dominantní, žáci přejímali poznatky předkládané učiteli a ti si kladením jednoduchých otázek zajišťovali zpětnou vazbu. Jen v některých hodinách žáci ve dvojicích nebo v početnějších skupinách aktivně využívali doplňkové informační

zdroje, samostatně vyhledávali a zpracovávali fakta a učitelé zadávali problémové otázky a úkoly. Vždy však kladli vyučující důraz na aktualizaci učiva a jeho spojení s praxí. Velkým kladem bylo stále zdůrazňování nejpodstatnějších vztahů a faktů v hodinách, především v chemii. V obou předmětech se občas objevovaly prvky diferenciacce a individuální práce se žáky. Pouze část učitelů vykonává laboratorní práce, v minulém školním roce nebyly v některých třídách provedeny laboratorní práce vůbec. Ojedinele se v malé části hodin objevily drobné odborné nepřesnosti.

Ve velké většině hodin žáci projevovali o předkládanou učební látku zájem, který učitelé podporovali uváděním zajímavostí a kvalitním využíváním mezipředmětových vztahů. Učitelé motivovali žáky zadáváním referátů, řešením křížovky vztahující se k novému učivu, prací s kartičkami se zvýrazněnými nejdůležitějšími pojmy, skládačkami, či vymyšlením vhodných příkladů. Naopak málo využívali regionálních prvků ve výuce přírodopisu.

Kvalita verbálního projevu učitelů byla velmi odlišná, od dobré až po vynikající. Učitelé projevovali hezký vztah k žákům, snažili se o vyrovnaný a klidný přístup, žáci akceptovali stanovená pravidla komunikace. Klima ve třídách bylo příznivé, žáci byli ukázněni, v některých hodinách však málo aktivní a málo uplatňovali vlastní poznatky a názory. Komunikační dovednosti žáků byly zpravidla velmi dobré a jejich cílenému rozvoji věnovala pozornost větší část učitelů.

Všichni učitelé hodnotili žáky objektivně jak při úvodním a závěrečném opakování, tak i v průběhu hodin. Pozorované klasifikované hodnocení bylo zdůvodňováno. Někteří učitelé využívali velmi rozmanité formy opakování, uplatňovali při hodnocení některé demokratické prvky, zařazovali i sebehodnocení žáků. Téměř všichni odpovědně sledovali úroveň písemného projevu žáků. Velkou pozornost věnovali všichni vyučující opakování a upevňování získaných poznatků. Závěrečné zhodnocení hodiny a práce žáků bylo provedeno jen výjimečně.

Průběh a výsledky vzdělávání v přírodovědných předmětech chemie a přírodopis jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání ve společenskovedních předmětech zeměpis a občanská výchova

Z navštívených hodin jmenovaných předmětů byly tři hodiny občanské výchovy byly využity k rozhovorům se žáky a k zadání dotazníkového šetření ve dvou devátých a jedné šesté třídě v rámci tematicky zaměřené inspekce „Výchova k lidským právům a toleranci“.

Občanská výchova je vyučována v jednohodinové týdenní dotaci celkem třemi vyučujícími. Zeměpisu jsou věnovány v letošním školním roce dle učebního plánu pro základní školu dvě hodiny týdně, pro třídy VI.A a VII.A, kde je realizována rozšířená výuka jazyků, jsou přiděleny jedna respektive dvě hodiny týdně. Předmět vyučují čtyři učitelé.

Vyučující obou předmětů jsou plně kvalifikováni, mají zpracované tematické plány učiva pro jednotlivé ročníky a jsou členy příslušných předmětových komisí. Obsah stanovených výukových cílů je v souladu s požadavky osnov zvoleného vzdělávacího programu a se zásadami základního vzdělávání. Výuka byla vedena věcně i odborně správně. Až na výjimku byli všichni učitelé na hodiny velmi pečlivě připraveni. Zvolené tempo, formy a metody práce respektovaly většinou psychohygienické zásady, méně byly uplatňovány relaxační momenty. Specifická práce se žáky vyžadující zvláštní péči i se žáky nadanými zaznamenána nebyla.

Výuka obou předmětů probíhala v kmenových třídách, žáci užívali platné učebnice, v zeměpise rozšířené o pracovní sešity a školní zeměpisné a sešitové atlasy. Většina učitelů

využívala nakopírované materiály a doplňkové publikace včetně fotografií a pohlednic převážně v hodinách zeměpisu, což výrazně přispívalo k větší názornosti. Didaktická technika, kromě textu připraveného na fólii, uplatněna nebyla. Charakter probíraného učiva to nutně nevyžadoval.

Většinu hodin chyběl motivační úvod, po stanovení cílů učitelé ihned přistupovali k individuálnímu nebo společnému opakování učiva. Výběr látky reflektoval společenskou a zeměpisnou praxi. Byl vhodně aktualizován geopolitickými souvislostmi, regionálními zajímavostmi, ekologickými aspekty i mezipředmětovými vztahy. Sledované vyučovací jednotky měly zaběhnutou, často frontální strukturu, prostřídanou zkoušením nebo aktualitami v úvodu, zařazením samostatné práce s textem, učebnicí a atlasem, výkladem nové látky, průběžným zápisem do sešitů v občanské výchově a samostatným doplněním úkolů do pracovního sešitu v zeměpise. V hodinách občanské výchovy byly častěji pozorovány formy a metody (párová a skupinová práce, systemizace a třídění faktů), které žáky vedly k větší aktivitě, logickému myšlení a spolupráci s učitelem. Rovněž byly zaznamenány specifické formy a metody práce pro žáky mladšího školního věku v šestém ročníku. Efektivní metodou opakování i výkladu nového učiva v hodinách zeměpisu byl osvědčený systém slepých map, do kterých žáci postupně vpisovali a zakreslovali probíraná fakta. Důraz byl položen nikoli na faktografii, ale na ověřování údajů a práci s různými druhy map.

V závěrech některých hodin chybělo shrnutí učiva a zhodnocení. Tento nedostatek byl částečně kompenzován průběžným, vesměs povzbuzujícím hodnocením, které vyučující prováděli během zkoušení či výkladu nové látky. Sebehodnocení žáků zaznamenáno nebylo.

Všichni vyučující projevovali pedagogický takt a velmi hezký vztah k žákům. Hodiny se odvíjely v přátelské atmosféře, v níž často nechyběl humor. Dostatek prostoru byl věnován podpoře verbálního projevu i neformálním sociálním kontaktům mezi žáky a učiteli.

Průběh a výsledky vzdělávání ve společenskovědních předmětech zeměpis a občanská výchova jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu výtvarná výchova

Týdenní hodinová dotace výtvarné výchovy je na základní výši, tj. v šestém až devátém ročníku celkem šest hodin, ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků celkem čtyři hodiny. V rámci volitelných předmětů si mohli žáci sedmém až devátém ročníku zvolit předmět užitě výtvarné činnosti, který je realizován v jednogodinové týdenní dotaci.

Výtvarnou výchovu učí na druhém stupni jediný vyučující. Ten sice nesplňuje podmínky odborné kvalifikace pro výuku na základní škole, ale jeho výtvarné vzdělání a aktivní činnost v oboru měly velmi příznivý vliv na odbornost výuky sledovaného předmětu.

Velmi přehledně zpracoval tematické plány, které vycházejí z učebních osnov. Je v nich dodržena návaznost učiva v jednotlivých ročnících, aby výtvarné dovednosti žáků byly postupně prohlubovány a rozvíjeny. Součástí tematických plánů jsou projekty, využití regionálních prvků, odkazy na použití výtvarných technik a odborné literatury.

Bezprostřední příprava vyučujícího na jednotlivé hodiny byla velmi dobrá, stanovené cíle odpovídaly věku a schopnostem žáků.

Výuka žáků všech tříd probíhá v samostatné odborné učebně, která je pro předmět uvolněna a postupně bude dokončeno její vybavení. Materiální podpora všech sledovaných hodin výtvarné výchovy byla na velmi dobré úrovni.

V úvodu všech navštívených hodin výtvarné výchovy vyučující motivoval žáky řízeným rozhovorem, seznámil je s cílem a použitou technikou. Ukázkami hotových prací a vlastními demonstracemi postupu vzbudil jejich zájem o výtvarnou práci.

Žáci pracovali na projektech, kromě kresby a malby vytvářeli obrázky různými technikami a kombinací výtvarných materiálů. Byli vedeni k vlastnímu projevu, většina žáků prokazovala velmi dobré dovednosti a znalosti. Učitel žáky taktně usměrňoval, umožňoval jim uplatnit vlastní fantazii a nápad. Výuka byla vedena s vysokou odborností, měla charakter výchovného předmětu a žáci měli možnost aktivně relaxovat.

Vzájemná komunikace byla bezprostřední, žáci dodržovali stanovená pravidla komunikace. Vyučující jim umožňoval otevřeně vyjadřovat myšlenky a klást dotazy, na které velmi vstřícně reagoval. Průběžně práci žáků hodnotil, povzbuzoval je a oceňoval jejich snahu.

Většina prací byla velmi zdařilá, žákovské výtvary jsou postupně vystavovány v učebně a přehledně archivovány.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětu výtvarná výchova jsou hodnoceny stupněm vynikající.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Vzhledem ke změně ve vedení školy nejsou pro letošní školní rok využívány žádné standardizované testy ani učitelé nevytvářejí žádné evaluační nástroje nad rámec běžné klasifikace.

Celkové hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání

Průběh a výsledky vzdělávání jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Škola vyvíjí velmi bohatou činnost v oblastech péče o volný čas žáků. Spolupracuje se základní školou v Klodzku. Každoročně uskutečňuje několik zajímavých projektů, například ekologicky zaměřené projekty *Kyselý déšť* a *Úspory energií ve školách*. Příspěvky o své činnosti zasílá do místního tisku a rozhlasu, vydává vlastní časopis *Čtení pod lavicí*.

Tematicky zaměřená inspekce – Vzdělávání žáků s vývojovými poruchami učení

Do základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 jsou přibližně devatenáct let soustředováni žáci s vývojovými poruchami učení (dále žáci s VPU) z celého města a někdy i z okolních obcí. V zahajovacím výkazu o základní škole Škol (MŠMT) V 3-01 a jeho příloze o speciálních a specializovaných třídách Škol (MŠMT) V3a-01 podle stavu k 30. 9. 2004 je uvedeno celkem 119 žáků s VPU (85 v „běžných“ třídách a 34 ve specializovaných třídách). Aktuální stav k termínu inspekce byl podle přehledu, který velmi pečlivě vede výchovná poradkyně školy, 123 žáci s VPU. Škola požaduje navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu pouze pro některé žáky.

Ve třech specializovaných třídách působí zkušené učitelky s odbornou kvalifikací pro výuku na prvním stupni základní školy. Všechny absolvovaly kurz pro dyslektické asistentky. Kromě dvou tříd ve škole jsou do všech ostatních integrováni v různém počtu žáci s VPU, tudíž všichni pedagogové školy je učí, popř. učili. Nikdo z učitelů školy neabsolvoval studium speciální pedagogiky, většina z nich je odborně kvalifikovaná pro výuku na prvním nebo druhém stupni základní školy (viz personální podmínky). Celkem šest učitelek absolvovalo kurz pro dyslektické asistentky. Ve škole v době inspekční činnosti nepůsobil asistent pedagoga. Speciálně pedagogickou péči žákům prvního až sedmého ročníku poskytují každý týden dyslektické asistentky celkem ve dvanácti vyučovacích hodinách. Přibližně jednou měsíčně ji navíc zajišťují také pracovnice Pedagogicko-psychologické poradny Náchod (dále PPP Náchod), v době inspekce se uskutečnilo pro žáky specializovaných tříd cvičení pro zvyšování jejich koncentrace (cvičení s prvky jógy). Ředitel školy podal v letošním školním roce Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje žádost o grant, aby mohli být v cyklu přednášek proškoleni v této problematice výchovní poradci ze škol v Náchodě a okolí.

Odborné posudky z PPP Náchod obsahují kromě jiného i návrhy potřebných speciálních učebních pomůcek, učebnic a učebních textů pro žáky s VPU a vedení školy je dle možností zajišťuje. Vybavení školy těmito učebními pomůckami, učebnicemi a učebními texty je na velmi dobré úrovni. Velice pedagogicky podnětné jsou pro tyto žáky učebny specializovaných tříd, ostatní učebny jsou z tohoto hlediska různé.

Pro všechny žáky s VPU jsou ve škole na předtištěných tiskopisech vypracovány individuální vzdělávací plány, které vycházejí z posudků PPP Náchod, jsou s pracovníky tohoto poradenského zařízení konzultovány a jimi podepsány. Byly vytvořeny podle Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, čj.13 710/2001-24, ze dne 6. 6. 2001 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování, čj. 13 711/2001-24. Individuální vzdělávací plány obsahují všechny požadované náležitosti a jsou kvalitně zpracované. Podepsali je ředitel školy, pracovníci PPP Náchod, třídní učitelé a zpravidla i zákonní zástupci žáků (několik jejich podpisů chybí, neboť se na projednání individuálního vzdělávacího plánu pro své dítě nedostavili).

Hospitace byly realizovány ve všech specializovaných třídách v hodinách českého jazyka a v jedné třídě v hodině prvouky, na 2. stupni školy ve dvou hodinách českého jazyka ve třídách, v nichž je integrováno více žáků, dále ve dvou hodinách speciálně pedagogické péče, které vedly dyslektická asistentka a pracovnice PPP Náchod.

Ve všech sledovaných hodinách jak při plánování, tak i při realizaci výuky byly zohledněny vzdělávací potřeby žáků s VPU. V některých hodinách žáci pracovali se speciálními učebními texty a se speciálními učebními pomůckami (čtecí okénko, textilní písmena, speciální texty). Škola vlastní speciální výukový program, ve sledované výuce nebyl využit. Učitelky účinně motivovaly žáky, organizovaly výuku tak, aby umožňovala úspěšné uplatnění i žáků s VPU, rozvíjely zpravidla i jejich komunikační dovednosti. Při zjišťování vědomostí žáků učitelky respektovaly údaje uvedené v individuálních vzdělávacích plánech (ústní zkoušení, zkrácené diktáty, doplňovací cvičení, zohlednění známky aj.). Na přání zákonných zástupců žáků je klasifikace na vysvědčení většiny žáků s VPU vyjádřena známkou, pouze jeden žák je hodnocen širším slovním hodnocením. Ve sledovaných hodinách nebyly shledány žádné nedostatky v práci se žáky s VPU. Pedagogická rada při svých pravidelných jednáních řeší i problematiku vzdělávání těchto žáků.

Touto problematikou se velmi odpovědně zabývá výchovní poradkyně školy. Spolupráce s PPP Náchod je pravidelná a účinná, ředitel školy i výchovní poradkyně ji hodnotí jako vynikající.

Tematicky zaměřená inspekce – Sledování a hodnocení účinnosti prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních

V průběhu inspekce probíhala ve škole paralelně tematická inspekce vyplývající z úkolu MŠMT, který byl uložen České školní inspekci, se zaměřením na sledování a hodnocení účinnosti prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních.

MŠMT vydalo k této problematice následující materiály:

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení čj. 28 275/2000-22
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance čj. 14 423/99-2
- Metodický pokyn k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže čj. 14 514/2000-51
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví čj. 194/2002-14.

Použité metody tematické inspekce spočívaly v zadání dotazníků do tříd pro žáky šestého a devátého ročníku, v řízených rozhovorech s ředitelem školy a školním metodikem prevence, se skupinami žáků, analýzou příslušné dokumentace a v pozorování vhodnosti prostředí a sociálního klimatu při běžném chodu školy. Výstupem jsou písemné přehledy jednotlivých inspekčních zjištění v záznamových listech určených pouze pro potřeby České školní inspekce a tabulky s vyhodnocením žákovských dotazníků, jejichž souhrnné výsledky budou předány vedení školy.

Škola má vypracovaný „Preventivní program ZŠ TGM v Náchodě“ pro školní rok 2004/2005. Tento materiál obsahuje analýzu stavu předcházejícího roku, realizaci programu do oblastí vyučování v jednotlivých ročnících včetně rozpisu termínů přednášek a dalších akcí i konkrétní postupy v případě podezření na zneužívání návykových látek. Program je pravidelně vyhodnocován čtyřikrát do roka v rámci pedagogických rad. Škola spolupracuje s odborníky, přičemž při výběru přednášek dbá na věkovou přiměřenost žáků, jejich rodinné zázemí a i na vhodnost lektorů. V letošním školním roce podala škola návrh na realizaci dvou projektů. Prvním je oblast změny klimatu školy (problémy v běžném soužití multikulturního společenství žáků školy s podtextem rasové nebo národnostní nesnášenlivosti), který je určen žákům čtvrtých až devátých tříd. Druhý projekt s názvem „Nemlčet“ je zaměřen na zkvalitnění práce školních metodiků prevence bývalého náchodského okresu. Škola dosud nebyla Krajským úřadem v Hradci Králové informována o výsledku.

Ve škole působí žákovský parlament, který se schází jedenkrát měsíčně. Jeho činnost je neformální a řídí se stanovami, které vycházejí z obsahu Úmluvy o právech dítěte. Ředitel školy jmenoval koordinátora z řad pedagogických pracovníků, který nemá právo hlasovat.

Metodička prevence s dlouholetou praxí má písemně stanovenou pracovní náplň ředitelem školy, preventivní program zpracovává samostatně, vhodnost používaných forem a metod realizace konzultuje s vedením školy i ostatními vyučujícími. Systematicky spolupracuje s výchovnou poradkyní.

Škola volí vhodné formy spolupráce s rodiči žáků. Všichni přítomní rodiče byli seznámeni s preventivním programem na začátku školního roku v rámci třídních schůzek.

Atmosféra školy je podnětná a tvůrčí, vztahy mezi učiteli, mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem jsou bez výrazných konfliktů.

Z rozhovorů se žáky vyplynulo, že projevují přiměřenou sounáležitost se společenstvím školy. Prostedí školy se jeví jako bezpečné a podnětné.

Negativní jevy závažnějšího charakteru, jako jsou zneužívání návykových látek či požívání alkoholu, se dlouhodobě nevyskytují. V poslední době se však objevují ve větší míře projevy vandalismu, vulgárního chování i náznaky šikany. Tyto kázeňské problémy jsou řešeny příslušnými pracovníky neodkladně, vhodným způsobem a za účinné pomoci metodických pokynů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Závažnost ani četnost negativních jevů se nezvyšuje.

Škola se problematikou prevence sociálně patologických jevů zabývá. Přijatý systém je příkladný a účinný.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozhodnutí, kterým se mění zařazení Základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005, do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. 1. 2004, vydané MŠMT pod č.j. 33 777/2003-21 dne 23. 12. 2003
2. Vzdělávací program Základní škola, schválený MŠMT ČR dne 30. 4. 1996 pod č.j. 16 847/96-2 s platností od 1. 9. 1996, včetně úprav a doplňků, schválených MŠMT ČR dne 25. 8. 1998 pod č.j. 25 018/98-22 s platností od 1. 9. 1998
3. Učební plány Základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 na školní roky 2000/2001 až 2004/2005
4. Učební plány Základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 pro třídy s rozšířeným vyučováním jazyků, sestavené na školní roky 2000/2001 až 2004/2005 podle modelového učebního plánu č.j. 16 333/96-22-21
5. Příloha k Pokynu k rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o 1 vyučovací hodinu vydaného dne 17. 6. 2004 pod č.j. 21 264/2004-22 - Upravený učební plán vzdělávacího programu Základní škola s platností od 1. 9. 2004
6. Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2003/2004 ze dne 27. 9. 2004
7. Třídní výkazy a katalogové listy vedené ve školním roce 2004/2005
8. Třídní knihy tříd 1. stupně vedené ve školních letech 1999/2000 až 2004/2005
9. Třídní knihy tříd 2. stupně vedené ve školních letech 2000/2001 až 2004/2005
10. Školní řád Základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 ze dne 23. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
11. Vnitřní režim pro žáky Základní školy T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005 ze dne 23. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
12. Rozvrhy hodin a přestávek, platné v době inspekce ve školním roce 2004/2005
13. Zápisy z jednání pedagogické rady ve školních letech 2003/2004 a 2004/2005
14. Zápisy ze schůzí metodických orgánů školy vedené ve školním roce 2004/2005
15. Tematické plány učitelů sledovaných předmětů pro školní rok 2004/2005
16. Organizační struktura ZŠ T. G. Masaryka v Náchodě
17. Organizační řád školy, Základní škola T. G. Masaryka (skládá se z více různě datovaných součástí)
18. Koncepce školy ze dne 1. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
19. Plán práce školy 2004 – 2005
20. Plán autoevaluace školy ze dne 30. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
21. Plán dalšího vzdělávání pracovníků školy na školní rok 2004 -2005

22. Osobní plán ředitele školy na školní rok 2004 -2005
23. Plán hospitací 2004 – 2005 (včetně kontrolních činností) ze dne 1. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
24. Plán kontrolní činnosti zástupkyň ředitele, nedatovaný, razítko, podpis ředitele
25. Vzorek záznamů z hospitací uskutečněných ředitelem školy ve školním roce 2004/2005
26. Vzorek záznamů z hospitací uskutečněných zástupkyněmi ředitele školy ve školním roce 2004/2005
27. Hlavní aspekty hodnocení práce učitele ze dne 13. 12. 2004, s podpisem ředitele školy
28. Pracovní náplň zástupkyně ředitele pro první stupeň ze dne 24. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
29. Pracovní náplň zástupkyně ředitele pro druhý stupeň ze dne 24. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
30. Pracovní náplň zástupkyně ředitele pro ekonomiku ze dne 24. 8. 2004, razítko, podpis ředitele
31. Vzorky žákovských protokolů z laboratorních prací, vykonaných v chemii a přírodopisu ve školním roce 2004/2005
32. Vzorky žákovských knížek a žákovských sešitů vedených ve školním roce 2004/2005
33. Výkaz o základní škole Škol (MŠMT) V 3-01 podle stavu k 30. 9. 2004 a příloha k výkazu o speciálních a specializovaných třídách Škol (MŠMT) V3a-01 podle stavu k 30. 9. 2004
34. Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, čj.13 710/2001-24, ze dne 6. 6. 2001
35. Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování, čj. 13 711/2001-24
36. Zprávy z kontrolních vyšetření žáků s VPU, zhotovené PPP Náchod, datované, podpisy psychologa a speciálního pedagoga
37. Individuální vzdělávací plány žáků s VPU (vzorky), podpisy ředitele školy, pracovníků PPP Náchod, třídních učitelů a zpravidla i zákonných zástupců žáků
38. Kontrolní práce z českého jazyka žáků s VPU (vzorek), napsané ve školním roce 2004/2005
39. Podkladová dokumentace pro tematicky zaměřenou inspekci Vzdělávání žáků s vývojovými poruchami učení
40. Preventivní program školy (interní dokument školy – Minimální preventivní program) pro školní rok 2004 – 2005
41. Popis projektu „Preventivní program realizovaný školou – tvorba pozitivního sociálního klimatu ve škole“ ze dne 23. 12. 2004, razítko, podpisy zpracovatele a ředitele školy
42. Popis projektu „Nemlčet“ zaměřený na přípravu a vzdělávání školních metodiků prevence ze dne 21. 2. 2005, razítko, podpisy zpracovatele a ředitele školy
43. Školní parlament – stanovy (interní dokument školy) ze dne 1. 2. 2005, razítko, podpis ředitele
44. Zápisy z jednání výchovné komise při ZŠ TGM Náchod k řešení neomluvené absence žáků ve školním roce 2004/2005
45. Dotazník „Prevence sociálně patologických jevů“ určený pro žáky 6. a 9. ročníku (pro potřeby tematické inspekce)

46. Dotazník „Prevence sociálně patologických jevů“ určený pro ředitele školy a školního metodika prevence
47. Záznamový list školního inspektora – sociálně patologické jevy (pro potřeby tematické inspekce)
48. Záznam o zjištěné skutečnosti – neplnění učebních osnov matematiky ze dne 23. 3. 2005
49. Záznam o zjištěné skutečnosti – neplnění učebních osnov dějepisu ze dne 23. 3. 2005

ZÁVĚR

Vzdělávání žáků Základní školy T. G. Masaryka Náchod je realizováno v souladu se zvoleným vzdělávacím programem.

Velmi dobré personální podmínky vytvářejí příznivé předpoklady pro výuku a vzdělávání žáků. Plánování práce školy je kvalitní, organizační struktura jasná a funkční, systém kontrolní činnosti a hodnocení pracovníků je propracovaný.

Materiálně-technické podmínky školy umožňují realizovat zvolený vzdělávací program v plném rozsahu. Vybavení učebními pomůckami i didaktickou technikou pro výuku je celkově na velmi dobré úrovni, v jejich využívání byly rezervy.

Učební plány školy ve sledovaném období školních let 2000/2001 až 2004/2005 byly v souladu platnými učebními dokumenty.

Učební osnovy sledovaných předmětů v uzavřeném učebním cyklu ve školních letech 1999/2000 až 2003/2004 byly dodrženy, s výjimkou matematiky a dějepisu, kde nebyl vyučován vždy jeden tematický celek. Individuální vzdělávací plány pro integrované žáky jsou velmi dobře zpracovány a účelně využívány.

Povinná dokumentace školy průkazně zachycuje výchovně-vzdělávací proces, v přesnosti jejího vedení jsou rezervy.

Oblast výchovného poradenství a prevence sociálně-patologických jevů je zabezpečována svědomitě, používaný systém je funkční.

Průběh a výsledky vzdělávání ve sledovaných předmětech byly celkově velmi dobré. Kvalita výuky byla v jednotlivých předmětech a hodnocených jevech značně nevyrovnaná. Řada pedagogů věnovala při výuce péči a pozornost žákům s vývojovými poruchami učení. Pozitivním jevem výuky na prvním stupni bylo zařazování forem a metod práce, které jsou založené na aktivní práci žáků. Ve výuce na druhém stupni byly tyto metody a formy práce použity pouze ojediněle. Také úvodní a průběžné motivaci žáků, závěrečnému shrnutí učiva, hodnocení práce žáků a rozvoji jejich souvislejšího mluvního projevu věnovali větší pozornost učitelé na prvním stupni. Rezervy jsou v důsledném uplatňování názornosti při výuce a cíleně zařazované relaxaci žáků.

Od poslední inspekce se vedení školy podařilo zlepšit materiálně-technické vybavení školy. Pokračuje práce se žáky s vývojovými poruchami učení. Žáci se mohou vzdělávat ve třídách s rozšířeným vyučováním jazyků. V rámci školního vzdělávacího programu vedení školy plánuje ještě rozšířené vyučování tělesné výchovy.

Hodnotící stupnice:

vynikající	velmi dobrý	dobry (průměrný)	vyhovující	nevyhovující

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Inspekční tým	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Pavel Baštář	.....
Člen týmu	Mgr. Pavel Antoš	.....
Člen týmu	Mgr., Bc. Květoslava Dřevíková	.....
Člen týmu	Mgr. Svatava Fejglová	.....
Člen týmu	Mgr. Martin Fiala	.....
Člen týmu	PaedDr. Antonín Kačírek	.....
Člen týmu	Mgr. Jana Vízdalová	.....

V Náchodě dne 22. 4. 2005

Razítko

Dle § 174 odst. 13 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školského zákona) může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím převzetí na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Mgr. Pavel Baštář, ČŠI, Raisova 1816, 547 01 Náchod. Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem ČŠI k jejich obsahu zasílá ČŠI zřizovateli a školské radě, inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná.

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 11. 5. 2005

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení

Podpis

Mgr. Roman Odvářka

.....

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel	27. 5. 2005	i3-1010/05-5073

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-----	-----	Připomínky nebyly podány.